

Verdronken in de polder



Ik hoorde laatst de Rijksbouwmeester zeggen: de Overheid moet doen daar waar we de overheid voor hebben uitgevonden. Dat zinnetje blijft mij maar bezig houden. Vooral in een periode waar er ruimtelijke keuzes gemaakt moeten worden die vragen om een strategie voor de langere termijn. We staan aan de vooravond van een fysieke herinrichting van ons land. De plannen van de verkiezingsprogramma's zijn doorgerekend en in alle programma's wordt de doelstelling voor de woningbouwopgave niet gehaald.

Ondanks de verschillende Rijksprogramma's zoals het Versnellingsprogramma woningbouw, het Nationaal groeifonds, de Regiodeals en de aanwijzing van 14

gebieden in de NOVI (Nationale omgevingsvisie) gaat het niet snel genoeg.

Het Planbureau voor de Leefomgeving pleit voor een samenhangende ruimtelijke strategie voor het behalen van de afzonderlijke doelstellingen op het gebied van klimaat, natuur, energie, landbouw en woningbouw. De complexiteit van opgaven, die allemaal aanspraak maken op dezelfde ruimte, vraagt daarom. Er moeten op nationaal niveau keuzes worden gemaakt waardoor er beweging op gang komt. De inhoudelijke koers uit de NOVI en de beloofde regelruimte door de nieuwe Nationale Omgevingswet waren in aanzet hoopgevend maar missen een handelingsperspectief.

En komen er plannen op tafel, vaak van daadkrachtige marktpartijen, die voldoen aan alle gestelde doelen en zorgen voor een forse schaalspong in stedelijkheid dan staat iedereen klaar voor een reactie. In beginsel worden de voorstellen als inspirerend en dynamisch omarmd, waarna iedereen

“

Er moeten keuzes worden gemaakt waardoor beweging op gang komt

Hilde Blank

Stedenbouwkundige

BVR ADVISEURS RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

toch graag binnen eigen gelederen er nog eens goed naar wil kijken. En dan belanden we in het moeras. Wat voor de een te abstract is en meer concreetheid en onderbouwing behoeft is voor de ander te weinig visionair en toekomstgericht. Op de plannen wordt vervolgens met hagel geschoten en de Excel-sheet regeert. Zo verdwijnt het ambitieuze en verleidelijke plan in het moeras.

Partijen kijken elkaar aan in de hoop dat er iemand opstaat om de strijd tegen het moeras aan te gaan. Wie durft zijn nek uit te steken, lef te tonen en risico te nemen? En als je geluk hebt en iedereen lijkt elkaar op de een of andere manier te hebben gevonden komt het moerasmonster tevoorschijn: de bezorgde burger. Blijft de stad nog wel 'van hen' en herkenbaar? Neemt de dadendrang om te verstedelijken niet te veel de overhand? Zijn de negatieve effecten op de leefbaarheid wel objectief in beeld gebracht? Vaak uit zich dat in weerstand tegen hoogbouw

of nieuwe plannen. We lijken met zijn allen te verdrinken in het 'polderland-schap' waar Nederland zo om wordt geroemd.

De doelen zijn helder, de middelen voorhanden, de wetgeving aangepast, partijen staan in de startblokken en toch lijkt het niet te lukken. Er zijn veel vingers die wijzen naar elkaar. De overheid is te sectoraal, de markt te egoïstisch, bestuurlijke grenzen zitten in de weg, dorpspolitiek is te machtig, de participatie is doorgeslagen, we kunnen niet omgaan met onzekerheden, feitelijke onderbouwingen worden gemist, de burger is te mondig, er is meer geld nodig. En zo kan ik nog wel even doorgaan.

Ondertussen verschromelen de steden, worden functies weggedrukt, krijgen starters geen kans en holt de leefbaarheid achteruit. Het lijkt niet te lukken om echt de stap voorwaarts te maken en bestaande mechanismes te doorbreken.

Ik denk dat de rijksbouwmeester een punt heeft. De overheid is teveel onderdeel

van het probleem geworden en onvoldoende in staat om te doen waarvoor ze is uitgevonden. Namelijk zorgen voor de publieke zaak. De overheid is als geen ander in staat om sector- en grensoverschrijdend en toekomstgericht de richtingen uit te zetten. Voor de grote systeemveranderingen staan zij aan de lat. Daarmee biedt zij andere partijen de ruimte om te doen waar die weer voor uitgevonden zijn. Fijn wanneer dat gebeurt vanuit een gedeeld beeld en gezamenlijk vertrekpunt, vanuit het principe van wederzijds profijt en vanuit een proactieve samenwerking. Dat betekent initiatief belonen, geven en nemen, wantrouwen omzetten in vertrouwen en een langdurige commitment met aan de voorkant afspraken over de verdeling van het zoet en het zuur en het verdelen van de pijn bij tegenvallers.

Een moeras kan prachtig zijn, maar vooral wanneer het een natuurlijke uitstraling heeft en je er niet in verdrinkt. ■